

[Transcript] Vinohradská 12 / Proč žijeme ve věku politické zlosti

Tady je Matej Skalický a tohle je Vinohradská 12.

Věkhněvu, politikachněvu, zlost, zloba, naštvanost a v centru všeho politici, nenávidiní, ale i milovaní, mají své velké fanoušky.

I o tom se bavím Skaryn Vál Jorgensenovou profesorkou žurnalistiky Skárdivské univerzity ve Vejilsu a autorkou knihy, emoce, média a politika.

Dnes je pátek 11. srpna.

Myslíte si, že žijeme ve Věkhněvu?

To je opravdu zajímavá otázka.

Myslím, že pokud byste se zeptal spousty různých pozorovatelů, řekli by, je toho opravdu hodně, kvůli čemu můžeme být teď naštvaní.

Já ale se kloním k tomu názoru, že to tak bylo pravděpodobně vždycky.

Myslím si, že jen žijeme v době, kdy je mnohem přijatelnější dávat svůj hněv veřejně na jevo.

Existuje proto několik různých důvodů a jedním z nich je právě to,

že je to ve společnosti obecně přípustnější a tolerovanější,

že sdílíte své emoce.

Je to něco, co už se děje poměrně dlouhou dobu.

V posledních desetiletích jsme ale také světky boomu sociálních sítí, které zejména zvláště z naštvanosti dělají daleko významnější a daleko častěji sdílenou emoci.

A to je zase něco, co se přelévá do obsahu mainstreamových médií.

Takže bych řekla, že žijeme ve věku, kdy se stalo vědruvání hněvu daleko přijatelnější než dřív.

A myslíte si, že je to přijatelnější i u politiku jako rozlobitce?

Myslím, že politici určitě vyjadřují své naštvaní na veřejnosti daleko častěji než dřív.

Řekla bych, že historicky existoval pro veřejně známé osobnosti

něco jako zákaz projevování negativních emocí.

Dávat na jevo svůj hněv bylo vnímáno skoro jako něco nezákonného nebo nepovoleného.

U některých politiků jsme ale byli světky určitého posunu.

Mám na mysli zajmé na populistické politiky, kteří přišli na to,

že zlost je politicky opravdu velice účinnou emocií.

A já se domnívám, že si to političní aktivisté a společenská hnutí už nějakou dobu uvědomují atěžisto.

Myslím si, že hněv byl od jak živa velice užitečný pro lidi na okraji společnosti.

Sotva byl ale přijatelný pro mainstreamové politiky.

Změná je, že populistické politici zjistili,

že když vyjádří své rozčilení na veřejnosti, bude to mezi posluchače rezonovat,

protože oni tak nějak vyslovují názor velkých, nespokojených

a nešťastných skupin obyvatel.

V své knize pracujete s termínem sprostředkovaný hněv.

Můžete mi prosím upřesnit, o co se jedná.

Purčitě, já se v mé knize zabývám výskumem projevu sprostředkovaného hněvu jako něčeho, co je zcela odlišné od druhu zlosti, kterou cítíme jako jednotlivci.

Když vidíme, jak hněv pokrývají média, je to něco velmi zvláštního.

Myslím, že to je v mnoho ohladech charakteristické.

Za prvé, není to něco, co by k nám přišlo bez úprav.

Přijímáme to, jak já říkám, konstruované prostřednictvím reportáže, je to převipravené od novinářů.

Oni sami s tím způsobem vypráví příběhy o hněvu, dávají jim význam a dělají je potenciálně ideologickými.

A za druhé, taky si myslím, že když nám hněv sprostředkovávají média, je ten hněv performativní.

Co tím myslím, když vidíme v médiích naštvané lidi, ať už jsou to nějaké protestující nebo třeba prezidenti, svůj hněv prezentují s vědomím, že je na ně upírána pozornost veřejnosti.

Tohle uvědomění, pak velmi pravděpodobně, formuje způsob, jak své rozhorčení vědřují.

A konečně, jak ukázal můj vlastní výzkum, v naprosté většině případu, pokud vidíte hněv prezentovaný v médiích, nebývá to zlost jednotlivců.

Když je točíš naštvaný jeden, není to tak úplně zajímavé pro masová média.

Je to můj pouze v případě, kdy jde o jednotlivce, který je promédy a atraktivní sám sobě, třeba Donald Trump.

Jinými slovy z prostředkovaný hněv se často týká kolektivního naštvaní.

Jde například ohně flékařů, kteří nejsou dostatečně dobře placení, nebo ohněv uprchlíku, kteří jsou rozhorčení tím, tak se k nim chová nějaká konkrétní vláda.

Jde o zlost skupin lidí, které pocitují nějakou nespravedlnost.

To znamená, že v naprosté většině případů je sprostředkovaný hněv potenciálně politický, protože kolektivní.

Když tu debatu vrátíme zpátky k politikům, tak pokud jsem to dobře pochopil, že politici jsou daleko ochotnější chovace rozlobeně a běsnit jen proto, aby mobilizovali své voliče.

Myslím, že jde částečně právě o to, že veřejné projevy emocí je daleko přípustnější.

Hlavně veřejné projevy hněvů jsou dnes mnohem víc přijatelné.

Podstatné je ale podle mě to, že mnoho populistických politici přišli na to, že jejich veřejné projevy na štvání jsou způsobem jak sprostředkovat emoce veřejnosti.

Takže oni v podstatě tlumočí nějaké pocity nespokojenosti lidí, voličů, jimž věci, které je štvou, prostě leží na srdci.

Skutečně se tedy ukazuje,
že pro politiky z rád populistů
jde o opravdu účinný způsob,
jak si získat pozornost potenciálních voličů.
A když už přišla řečená Donald Trumpa
vys tego sama zmínila
taky o nejtypickým představitelem věku hněvu
nebo politiky hněvu.
A existuje ještě jeden termín,
který si s jeho jménem můžeme spojit,
a totiž to je politické fanouškovství.
Myslíte si, že to hraje nebo může hrát
důležitou roli při jeho politickém comebacku v USA?
Donald Trump je bez pochyby
poměrně osobitou a ojedinilou figurou,
a to v mnoho ohledy.
Myslím si, ale že na druhou stranu
je také naprosto příznačnou postavou toho,
jak se věci v politice obecně vyví.
V poslední době jsme byli světky toho,
jak do politiky vstupovalo,
čím dávic celebrit nebo veřejně známých osobností.
Druhá věc, kterou pozorujeme,
je, že politici dalekočastěji používají metafory,
jazyk a různá podobenství z populární kultury.
Dá se říct, že během posledních několika desetiletí
se popkultura a politika vzájemně zblížili.
Já jsem se inspirovala ve studiích akademiků
z koumajících fenomen fanoušků
a ve své knize argumentuji,
že o pocitu oddenosti k nějakému politikovi
můžeme mluvit jako o svým způsobem fanouškovství.
Důvod, proč si tohle myslím,
je ten, že pro ty, který fandomství studují,
je zásadní úvaha o tom, co dělá člověka fanouškem
a fanouškovství je emocionální vazba na určité.
Nebo konkrétní, populární osobnost.
Stejně tak, když přemýšlíme o politicích a o tom,
proč jí někteří lidé rádi,
jde nám o citovou vazbu na nějakou politickou osobnost.
S tím se pojí to,
že když cítíme,
že s někým máme emocionální vztah,
hlasujeme pro něj.

Nefunguje to, ale zcela odděleně
o ta racionální vstah,
to je založené na našem politickém přesvětění
a jde s těmi to emočními vazbami ruku v ruce.
Když se podíváme konkrétně na Donald Trumpa,
jde tu podle mě částečně o to,
že je to osobnost,
která pochází z jakého si okruhu celebrit.
Jedná se tedy o někoho, koho okamžitě poznáte,
a s kými je spojená určitá značka.
Zároveň je ale taky politikem,
ke kterému mají jeho voliči bez pochyby,
velice silný citový vztah.
To ilustruje skutečnost,
že někteří lidé,
Trumpovi následovníky,
ve vztahu k němu popisí,
kdež se podíváme,
když se podíváme,
když se podíváme,
když se podíváme,
kdež se podíváme,
kdež se podíváme,
kdež se podíváme,
kdež se podíváme,
když se podíváme,
velice silný citový vztah
ve vztahu k němu popisují
skoro jako určitý druh sekty.
Takže ano,
myslím si,
že politický ochlas,
který Donald Trump vyvolává,
je možné poêtespasit termíny
spojenými s fanouškovství.
Politikové roãov Berilio
Myslím si, že jsme se vždycky snažili najít důvod k navázání nějakého emučního vztahu z politiky.
Jak už jsem zmínila, když přemýšlíme o tom, proč chceme pro konkrétního politika hlasovat?
Částečně je to proto, že souzníme s jeho pohledem na svět.
Zároveň je v tom, ale taky něco z toho, jak se prezentuje, jak co by politik vystupuje,
něco, co nám konvenuje jako jednotlivcům.
Je to něco, co pravděpodobně vždycky hrálo roli, a co jen zviraznil vzestup masmédi počínají
rozhlasem a televizí.
A obzváš tento je, v pak posílil boom sociálních sít.
Na sociálních sítích se vytváří něco jako parasociálních vztah mezi voliči a politiky, ne?

Ano, rozhodně. Myslím si, že jde o takový parasociální vztah, když si do politických věcí promítáme určité vlastnosti.

Upínáme se na ně, na jejich životy a povahové rysy.

Takže vás napadne myšlenka, že voliči mají z politiky stejný parasociální vztah, jaký mají třeba fanoušci nějakého příběhu s postavami, o kterých pojednává.

Ať už jde o televizní serial, film, nebo něco jiné.

Máš českým příkladem, náš bývalý premiér na sociálních sítích rád.

Váří, tancuje, potrebe prase v zo.

I politici všude jinde provádí tyhle vilmeniny, ale proč si myslíte, že to dělají?

Ono to funguje.

To je vlastně zajímavá otázka, že ještě před tímhle rozhovorem

jsem si prošla nějakou literaturu o kontextu české politiky.

Narazila jsem na studii, která sledovala vývoj angažovanosti

veřejně známých osobností v politice

a mediální pokrytí politických aktivit od roku 1996.

Jednoznačně se u vás něco děje.

Něco, k čemu dochází i jinde.

Domnívám se, že podstatnou částí téhle skládačky je to,

že se teď politici pohybují v online prostředí,

kde se musí pokusit zaujmout voliče tím,

že budou sami sebe prezentovat jako úplně obyčejné lidi.

Nesmí se nějak povyšovat, ale naopak být jako my ostatní.

Musí vařit, sprát prádlo, tančit

a vcítit se do života obyčejných smrtelníků.

Je to velmi odlišné prostředí,

kde jsou politici hodnoceni nejen ve vztahu k tomu,

kterí v politice, ale i z ohledem na to,

jak sympatické jsou osobnosti.

Když jsme mluvili o performativní mhněvu,

tak není tohle zase jen performancen.

Je to uvěřitelné, autentické?

Myslím, že jsme světky nějakého vzorce,

podle kterého je takřka podmínkou,

aby politici dovedli autenticky projevovat své emoce.

Takže nejúspěšnější politici jsou častnosti,

jsou právěti, který své pocity dávají na jevo.

Ať už jde o emoce pozitivní nebo negativní.

A dovedou to dělat tak, aby to působilo autenticky.

Jedním z těch, kteří mě napadli je Volodymyr Zelenský,

který samozřejmě, jakož to původním povoláním herec,

rozumí tomu, jaké záludnosti skrývá performace.

Ale paradoxně právě proto,

že má za sebou ten herecký background,

dovede sám působit autenticky.

Takže on pořád pracuje s pozitivními i negativními emocemi z působem, který přirození kopíruje nějaké politické cíle. V jeho případě jde samozřejmě o záchrenu Ukrajiny všemi dostupnými prostředky. A v širším slova smyslu myslíte si, že je nutné do politiky tahat emoce, být nebo pokusit se být emotivní a autentický. A že to bude potřeba i do budoucna zlediska toho, že jen ten, kdo bude projevovat emoce, tak v politice přežije a ostatní zmizí. Řekla bych, že politici sednes musí Čím dál víc zaměřit na to, čemu říkáme medialní logika. Na to, co jim dobře poslouží v médií. A schopnost autenticky projevovat emoce je toho nedílnou součástí. Takže ano, myslím si, že pro politiky je stále důležité stělesňovat politiku, která rezonuje mezi voliči. Ale pravděpodobně je také více a více důležité, aby měli určitý druh emoční inteligence, aby uměli autenticky dávat na jevo pocity a spojice s voliči v nějaké emoční rovině. Bez toho bude obtívné úspět. Tohle je už všechno z Vinohradské 12. z pravodajského podkástu Českého rozhlasu. Dnes z Karin Vál Jorgensenovou, profesorkou žurnalistiky Skardivské univerzity ve Vejelsu. Probrali jsme spolu emoce v politice, politiku hněvu a fanouškovství. To je moje oblíbené téma. Karin k němu má pár kapitol ve své knize Emotions Media & Politics. Tak kdybyste schálnili něco načtení na dovolenou a baví vás politika, tak vřele doporučuju. Překlat této epizody zajistila Zuzka Marková a dubbing Šárka Feniková. V anglickém originále uvedeme tento díl. V neděli děláme to tak obvykle s většinou našich překládaných epizod a příští týden se pak od mikrofonu o zve. Editorka žaneta Němcová vybrala pár témat, která ji zaujala, pozvala si několik hostů a vzniklo z toho pět zajímavých rozovorů. Já se těším zase ve druhé půlce Srpna. Mějte se hezky. Na slišenou příště. Mějte se hezky.